

TAKTYKI WSPÓŁPRACY

Nawiązanie nowych sojuszy, zwłaszcza z osobami, od których wcześniej nie uzyskiwaliśmy wsparcia, wymiennie wspiera indywidualną działalność obrońców praw człowieka. Przekonanie oponenta do swoich racji powoduje, że zyskujemy sojusznika w miejsce dawnego przeciwnika. Otwarcie niewykorzystanych dotąd kanałów komunikacji zmniejsza prawdopodobieństwo wystąpienia naruszeń, a nawiązywanie wzajemnych stosunków pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi w różnych dziedzinach uwiarygodnia promowaną ideę i poszerza krąg jej odbiorców. Poszukiwanie sojuszników w innych krajach tworzy trwałe i elastyczne partnerstwa o szerszym poparciu politycznym.

Strategiczna współpraca wzbogaca doświadczenie obrońców praw człowieka, zwiększając zasięg ich działań oraz skuteczność w reprezentacji interesów społeczności. Współpraca umacnia ponadto pozycję działaczy w głównym nurcie działalności społecznej oraz ich obecność w mediach, co wywiera bezpośredni wpływ na rządzących. Jeżeli obrońcy praw człowieka dysponują wsparciem różnorodnych koalicji, przełamana zostaje ich izolacja, a efekty ich pracy stają się znacznie trudniejsze do podważenia.

Budowa wspólnego frontu: Utworzenie koalicji krajowych organizacji pozarządowych, mówiących jednym głosem o dokonanych naruszeniach

Współpraca podjęta przez organizacje pozarządowe znacznie poszerza spektrum ich możliwości w porównaniu do samotnej walki o poszanowanie praw człowieka. Krajowa Koordynacja Działalności na rzecz Praw Człowieka (*Coordinadora Nacional de Derechos Humanos*) w Peru dowiodła, że współpraca możliwa jest nawet na wielką skalę.

Krajowa Koordynacja Działalności na rzecz Praw Człowieka jest koalicją 63 wiodących organizacji praw człowieka w Peru. Założona w roku 1985 Koordynacja przetrwała dzięki starannie wypracowanej strategii jednoczenia różnych organizacji oraz zdolności przystosowania do stale zmieniających się warunków. Członkostwo przedstawicieli społeczności zarówno miejskich, jak i wiejskich zagwarantowało organizacji ogólnokrajową legitymację, podczas gdy aktywne zaangażowanie urzędników państwowych umożliwiło jej skuteczne działanie na arenie politycznej.

Zbrodnie popełnione w okresie reżimu wojskowego generała Francisco Moralesa Bermudeza oraz zbrojnej rewolucji grupy Świetlisty Szlak (hiszp. Sendero Luminoso) zdziesiątkowały peruwiański ruch obrony praw człowieka. Tylko w latach 1983 i 1984 prawie 6000 Peruwiańczyków zostało zamordowanych z przyczyn politycznych. W powstałej próżni konieczne było stworzenie płaszczyzny współpracy dla organizacji pozarządowych, płaszczyzny wolnej od wpływów politycznych oraz religijnych.

Sukces odniesiony przez Koordynację wynikał z realizacji szeregu założeń, z których kluczowe to:

1. Przejrzyste zasady działalności: koalicja od samego początku odrzuciła jako środek działania wszelką przemoc, zdecydowała o swej niezależności od wpływów politycznych, poświęciła się

budowie społeczeństwa obywatelskiego i wyrażaniu sprzeciwu wobec kary śmierci. Organizacje nie przestrzegające powyższych zasad nie mają możliwości przystąpienia do koalicji;

2. Oparcie procesu decyzyjnego na konsensie: podejmowaniem decyzji rządzić ma zasada powszechnej zgody i solidarności wszystkich członków. Mimo, że organizacje uczestniczące w koalicji różnią się liczebnością członków, przedmiotem działalności i miejscem jej prowadzenia, głos każdej z nich ma taką samą siłę, zarówno gdy idzie o podejmowanie decyzji, jak i wybór Rady Krajowej przez Zgromadzenie Ogólne koalicji;
3. Ustalenie reguł skutecznej reprezentacji: proces selekcji przedstawiciela koalicji przez wszystkie organizacje uczestniczące zapewnia wybranej osobie odpowiednią legitymację na zewnątrz, ale i wewnątrz koalicji. W ten sposób osoba biorąca z ramienia koalicji udział w, przykładowo, spotkaniu międzynarodowym, występuje na nim nie w imieniu swojej organizacji, lecz wszystkich grup zrzeszonych w Koordynacji;
4. Porozumienie co do priorytetów wspólnej działalności: co dwa lata organizacje uczestniczące w koalicji zbierają się na Zgromadzeniu Ogólnym w celu określenia problemów, którymi będzie zajmować się koalicja. Przyjęte w zakresie danej kwestii założenia są następnie realizowane na poziomie krajowym przez Sekretarza Wykonawczego, stały organ koalicji wykonujący decyzje Rady Krajowej oraz Zgromadzenia Ogólnego. Sekretarz wybierany jest na dwuletnią kadencję, sprawuje ponadto funkcje rzecznika Koordynacji, organizuje spotkania koalicji oraz w razie potrzeby dyscyplinuje jej członków. Koordynacja podejmuje się tylko takich zadań, które nie są wykonywane indywidualnie przez organizacje członkowskie oraz które leżą w zakresie wcześniej ustalonych priorytetów.

Dzięki efektywnej koordynacji działań koalicja aktywizuje obywateli na znacznie większą skalę, niż czynią to w indywidualnym zakresie organizacje członkowskie lub doraźnie tworzone koalicje. Przykładowo, kiedy były prezydent Alberto Fujimori zagroził wyjściem Peru spod jurysdykcji Międzyamerykańskiego Trybunału Praw Człowieka¹, Koordynacja przeprowadziła w ciągu siedmiu dni masową, ogólnokrajową mobilizację obywateli. Koalicja wydała wspólne oświadczenie w sprawie, po czym podjęte zostały konkretne kroki przeciwko inicjatywie prezydenta. Akcją objęte zostało całe terytorium kraju ponad 400 różnych organizacji. Każda z nich rozpoczęła następnie działania we własnej społeczności, by zbudować poparcie i skłonić ludzi do zajęcia stanowiska względem problemu. Bez ugruntowanej pozycji, autorytetu i potencjału organizacyjnego Koordynacji kampania w takiej formie nie byłaby możliwa.

Koalicja stworzona została w warunkach trwającego łamania praw człowieka na wielką skalę. Dowiodła tym samym, że budowa sojuszu możliwa jest także w skrajnie niesprzyjających warunkach. Jednak swój sukces przedsięwzięcie zawdzięcza czemuś znacznie więcej niż potrzebie zjednoczenia się

¹ Międzyamerykański Trybunał Praw Człowieka jest sądem międzynarodowym stojącym na straży przestrzegania praw gwarantowanych przez Amerykańską Konwencję Praw Człowieka (tzw. Pakt San Jose) z 1969 r., której stronami jest większość państw Ameryki Łacińskiej (przyp. tłum.).

przeciwko wspólnemu wrogowi. Fundamentami współpracy stały się jasno określone cele oraz efektywna i funkcjonalna organizacja wewnętrzna. Jednoznaczne odżegnanie się od użycia przemocy zapewniło koalicji duży kredyt uznania. Owe podstawy funkcjonowania były również gwarancją wsparcia ze strony społeczności międzynarodowej, przyczyniając się do długofalowego sukcesu koalicji.

Dialog publiczny z policją: Stworzenie płaszczyzny stałego kontaktu członków społeczności z funkcjonariuszami policji dla bieżącego rozwiązywania konfliktów i zarzutów łamania praw człowieka

Potencjalnym źródłem napięć są w wielu społecznościach codzienne stosunki obywateli z funkcjonariuszami policji. Słaba komunikacja może prowadzić do naruszeń praw człowieka, stanowi ponadto zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego. Działająca w Nigerii organizacja znalazła innowacyjny sposób na poprawienie komunikacji policji ze społecznością.

Fundacja *CLEEN* (formalnie: *Centrum Edukacji na rzecz Przestrzegania Praw - Centre for Law Enforcement Education in Nigeria*) organizuje publiczne spotkania, na których funkcjonariusze policji i obywatele mogą nawiązać porozumienie odnośnie polityki bezpieczeństwa publicznego, jak i zarzutów przekroczenia swoich uprawnień przez policję.

Pomiędzy społecznościami i policją tworzy się niekiedy bezproduktywne relacje wzajemnego braku zaufania. Społeczność obciąża funkcjonariuszy odpowiedzialnością za przypadki przekroczenia uprawnień, nieuzasadnione stosowanie przemocy i korupcję. Policja z kolei postrzega członków społeczności jako wrogo nastawionych i niechętnych do współpracy.

W Nigerii do pogorszenia sytuacji przyczyniła się silnie scentralizowana struktura policji, za sprawą której jeden system planowania i organizacji polityki bezpieczeństwa objął cały kraj, powodując rozdźwięk pomiędzy narzuconymi policji priorytetami a rzeczywistymi potrzebami lokalnych społeczności.

CLEEN podejmuje działania na rzecz zlikwidowania tego rozdźwięku poprzez przedstawianie lokalnym władzom postulatów serii publicznych spotkań na obszarze ich działania. Organizacja rozwija taki kontakt tylko jeżeli uzyska od strony władz zapewnienie udziału lokalnych jednostek policji w przedsięwzięciu. CLEEN przeprowadza następnie warsztaty, w których uczestniczą przedstawiciele policji oraz społeczności, przechodząc przeszkolenie z zakresu konstruktywnego rozwiązywania sporów, analizując reakcje policji na pojawiające ze strony społeczności zarzuty oraz oceniając możliwości wdrożenia programu CLEEN w danej okolicy. Formuła warsztatów pozwala na dostosowanie szkoleń do zindywidualizowanych potrzeb danej społeczności. Po przygotowaniu warsztatów dwie osoby związane z inicjatywą zatrudniane są na część etatu w celu nadzorowania przebiegu spotkań na przestrzeni dwóch kolejnych lat. Po zakończeniu tego okresu społeczność ma możliwość podtrzymania funkcjonowania programu z własnych środków.

Taktyka wypracowana przez CLEEN zapewnia członkom społeczności i policjantom perspektywę nawiązania konstruktywnego dialogu w środowisku pozbawionym tradycyjnych barier tworzonych przez

biurokrację. Każda ze stron sporu ma dzięki temu okazję ujrzeć tę drugą w bardziej korzystnym świetle, co w naturalny sposób skłania do współpracy. Z czasem proces ten umożliwia przełamanie atmosfery wzajemnej wrogości, stając się fundamentem współpracy, w której policja służy społeczności i ochrania ją, a członkowie społeczności pomagają policji w wykonywaniu jej obowiązków. Prowadzi to do zredukowania zarówno liczby przypadków brutalnego działania policji, jak i ilości przestępstw popełnianych przez obywateli. Projekt zrealizowany został w czternastu okręgach administracyjnych wybranych spośród sześciu regionów geograficznych Nigerii.

Brak zaufania i wzajemnego zrozumienia powoduje wewnątrz wielu społeczności napięcia, które przy wykorzystaniu opisywanej taktyki można skutecznie zredukować – przykładowo, poprzez mediację pomiędzy skłóconymi grupami etnicznymi lub właścicielami ziemskimi a farmerami. Często trudno przezwyciężyć silne emocje społeczne związane ze spornymi kwestiami. Działacze muszą być przygotowani na tę sytuację, a odpowiedzią jest struktura opisywanej taktyki – jednorazowe spotkanie przyniosłoby efekt nieporównywalnie skromniejszy, niż długofalowe podejście wypracowane przez CLEEN.

<p>Poznać swoich sojuszników: Określanie partnerów do konstruktywnego dialogu i prowadzenia aktywnej współpracy</p>
--

Brak wzajemnego zaufania występuje również wewnątrz ruchu ochrony praw człowieka. W Regionie Wielkich Jezior w Afryce powstała organizacja, która zajmuje się przełamywaniem bariery nieufności pomiędzy organizacjami pozarządowymi, zapewnieniem sprawnego przepływu informacji i koordynowaniem wspólnego monitoringu stopnia poszanowania praw człowieka.

Liga Praw Człowieka Regionu Wielkich Jezior (fr. *La Ligue des Droits de la Personne dans la Region des Grands Lacs* - LDGL) pełni funkcje instytucji koordynującej 27 organizacji członkowskich na nękanym konfliktami obszarze Burundi, Demokratycznej Republice Konga i Ruandzie. Region Wielkich Jezior jest od dawna nękanym przemocą o podłożu etnicznym i ideologicznym. Część lokalnych organizacji pozarządowych, w tym zajmujących się ochroną praw człowieka, odzwierciedla te podziały, prowadząc działalność w imieniu niewielkich, etnicznie wyodrębnionych społeczności.

Propagowany przez Ligę proces ostrożnego i systematycznego dialogu ma się opierać na *ubuntu* („człowieczeństwo”), jako podstawie kontaktów i wymiany informacji przez osoby różnego pochodzenia społecznego i etnicznego.

Jeżeli w szeregach LDGL pojawi się konflikt, przywódcy organizacji analizują czynniki, które legły u jego podstaw. Starają się wyznaczyć potencjalnych sprzymierzeńców wewnątrz koalicji i skłonić ich do podjęcia mediacji pomiędzy skłóconymi stronami. LDGL wybiera osoby moderujące tę mediację, atutem są tu indywidualne zdolności perswazyjne i koncyliacyjne. Planując każde posunięcie LDGL polega na

starannej analizie sytuacji i ostrożnie dobranym języku, by budując własny autorytet dać członkom koalicji gwarancję, że ich racje zostaną odpowiednio rozważone i wzięte pod uwagę w dyskusji.

Przed otwarciem dyskusji na forum organizacji, a zwłaszcza wypowiedzeniem się przez którąś ze stron konfliktu, Liga wyznacza rzeczywiste i potencjalne obszary sporu, pożądaną efekt mediacji i sojusze niezbędne do jego osiągnięcia. Określa biernych, potencjalnych oraz aktywnych sprzymierzeńców, którzy mogą zaangażować się w dialog.

Spory pomiędzy członkami koalicji, której działalność koncentruje się na konfliktach społecznych, są rzeczą naturalną. Bardziej niż złą wiarę, spory te odzwierciedlają potrzebę organizacji systemu „szybkiego reagowania” opartego na dialogu. Bodaj najtrudniejszym zadaniem stojącym przed Ligą jest zbudowanie swojego autorytetu w regionie, w którym działa. Jeżeli danego sporu nie uda się rozwiązać na spotkaniu plenarnym, Liga wysyła przedstawicieli organizacji członkowskich na indywidualną mediację pomiędzy skłóconymi organizacjami, zwiększając tym samym perspektywę szybkiego porozumienia.

Dzięki starannie realizowanej inicjatywie budowania i podtrzymywania wzajemnych relacji opartych na zaufaniu, Liga utworzyła trwałą sieć wsparcia złożoną z różnych organizacji z całego regionu, co umożliwiło skuteczniejszy monitoring stanu poszanowania praw człowieka oraz znacznie usprawniło procesy przekazywania informacji.

Stworzenie mechanizmu pozwalającego określić najważniejszych sojuszników jeszcze przed przystąpieniem do mediacji pomiędzy organizacjami społecznymi jest zasadniczym warunkiem powodzenia podobnych inicjatyw. Opisywana taktyka może zostać zastosowana w sytuacjach, gdzie ruch na rzecz ochrony praw człowieka jest wewnętrznie podzielony, a poszczególne organizacje współzawodniczą o znikome środki oraz uwagę społeczną. Koalicje z natury rzeczy są nietrwałe i dla kontynuowania efektywnej działalności wymagają podtrzymywania poprzez aktywny dialog.

Szeroko zakrojony monitoring: Rozwijanie współpracy z międzynarodowymi korporacjami w celu monitorowania warunków pracy panujących w ich fabrykach

COVERCO zaprasza korporacje międzynarodowe do współpracy mającej na celu systematyczne i zorganizowane weryfikowanie deklarowanych przez nie zasad i praktyk postępowania w stosunku do pracowników. COVERCO gromadzi, analizuje i publikuje informacje, by ujawnić przypadki łamania praw człowieka przez przemysł krajów rozwiniętych w krajach rozwijających się.

Komisja do Spraw Weryfikacji Korporacyjnych Praktyk Pracowniczych (*Commission for the Verification of Corporate Codes of Conduct* - COVERCO) prowadzi długofalowy, intensywny i niezależny monitoring warunków pracy panujących w gwatemalskich fabrykach odzieży i zakładach eksportu produktów rolnych, weryfikując ich zgodność z uznanymi standardami międzynarodowymi. COVERCO to utworzona w roku 1997 przez członków różnych organizacji społecznych niezależna organizacja monitoringowa z siedzibą w Guatemala City. Nie świadczy usług doradczych pracodawcom, jak i bezpośrednio nie występuje w

obronie pracowników. W pierwszej kolejności nawiązuje kontakt z daną korporacją, a następnie negocjuje porozumienie przewidujące pełny i niezapowiedziany dostęp do zakładów produkcji tej korporacji. Organizacja następnie niezależnie publikuje wyniki dochodzeń na swojej stronie internetowej.

By nie polegać na raportach z jednorazowych wizyt, COVERCO utrzymuje stałą i trwającą co najmniej pół roku obecność w monitorowanych zakładach, z której wyłania się pełny obraz panujących tam stosunków pracowniczych. Odpowiednio wyszkoleni wizytatorzy odwiedzają zakład bez zapowiedzi kilka razy w miesiącu. Wizytatorzy dokonują przeglądu dokumentacji zakładu, przesłuchują kierownictwo odnośnie polityki i praktyki rozwiązywania konkretnych problemów i organizują obchód zakładu. Spotykają się z pracownikami w zakładzie oraz poza nim, uruchamiają dla nich ponadto specjalny telefon zaufania. Wywiady z pracownikami przeprowadzane są w języku hiszpańskim, a ich treść objęta tajemnicą. Pełny dostęp do zakładu produkcyjnego, w tym akt osobowych, kierownictwa oraz pracowników zostaje zapewniony za pośrednictwem centrali danej korporacji międzynarodowej.

Monitoring rozpoczyna się „audytem społecznym”, za pośrednictwem którego wizytujący są w stanie wstępnie scharakteryzować stosunki pracownicze w danym zakładzie – przykładowo badając, czy istnieje i efektywnie funkcjonuje procedura rozpatrywania skarg pracowniczych. Starannie dokumentowane są warunki pracy, w tym obecność i obchodzenie się z chemikaliami przemysłowymi, dostęp do urządzeń sanitarnych, łazienek i toalet, zakładowa pomoc medyczna oraz zgodność z innymi wymogami bezpieczeństwa i higieny pracy.

Wizytatorzy przeprowadzają następnie dokładną analizę listy płac, wypłat nagród i innych świadczeń pracowniczych oraz wypełnianie zobowiązań związanych z godzinami nadliczbowymi. Wnikliwie badają skargi pracownicze, dbając jednocześnie o to, by także uwagi kierownictwa zostały uwzględnione w raporcie. Odrębnie oznaczane są przypadki, gdzie skarg nie udało się zweryfikować.

Działalność monitoringowa i weryfikacyjna COVERCO skłoniła korporacje międzynarodowe do wprowadzenia dla swoich dostawców wymogu dowodzenia systematycznego poszanowania praw pracowniczych. Przykładowo, niepełnoletnia dziewczyna zatrudniona w zakładzie produkcyjnym Liz Claiborne złożyła skargę przeciwko kierownikowi, który nie pozwalał jej na wcześniejsze wyjście z pracy związane z lekcjami szkolnymi, czego zakazywało zarówno miejscowe prawo, jak i Kodeks Dobrych Praktyk korporacji Liz Claiborne. Kiedy COVERCO udokumentowało to naruszenie, zarząd Liz Claiborne podjął interwencję w kierownictwie lokalnego oddziału korporacji, by zapewnić wywiązywanie się ze zobowiązań prawnych. COVERCO sprawdziło akta osobowych wszystkich małoletnich zatrudnionych w zakładzie, co skłoniło kierownictwo zakładu do upewnienia się, że w stosunku do każdego małoletniego zakład dysponuje pisemną zgodą rodziców, jak i że spełniane są normy zakazujące małoletnim pracy w wymiarze powyżej 35 godzin tygodniowo.

COVERCO natrafiło na trudności w uzyskaniu dostępu do niektórych zakładów produkcyjnych, jak i opieszałość niektórych jednostek w wykonywaniu porozumień wynegocjowanych przez COVERCO z międzynarodowymi korporacjami. Przykładowo, kierownictwo jednego z zakładów produkujących odzież

marki GAP, przez dłuższy czas odmawiało wizytatorom COVERCO poruszania się bez nadzoru po zakładzie i rozmowy z pracownikami.

Jakkolwiek są to przypadki rzadkie, kilka razy udokumentowanie nieprzestrzegania praw pracowniczych doprowadziło do zwolnienia odpowiedzialnego za nie kierownika zakładu lub udzielenia mu nagany. Niezgodnie z prawem zwolnieni pracownicy zostali przyjęci z powrotem, godziny nadliczbowe zostały zredukowane, wypłacone zostały zaległe świadczenia pracownicze.

Na całym świecie przeprowadzane są różnego rodzaju akcje monitoringowe, w tym wykorzystujące technikę bezpośredniej konfrontacji, jak i przewidujące współpracę z korporacjami międzynarodowymi. COVERCO rozwija stosunki z międzynarodowym przemysłem oparte na współdziałaniu, a nie sporze. Negocjuje z korporacjami fundusze na program zewnętrznego, niezależnego monitoringu, a następnie na wiele interesujących sposobów rozwija tę inicjatywę. Zapewnia pracownikom możliwość swobodnego wypowiedzenia się na temat ich pracodawców, daje tym pracownikom szansę na aktywizację. Angażuje ponadto wizytatorów spośród społeczności lokalnej, którzy znacznie lepiej niż osoby spoza niej rozumieją miejscowe warunki i łatwiej nawiązują kontakt z pracownikami. By skutecznie realizować tę taktykę należy zyskać sobie przychylność zarówno kierownictwa zakładu, jak i załogi – pracowników.

Międzynarodowa samorządność: Stworzenie ponadnarodowej instytucji broniącej i promującej prawa ludności autochtonicznej

Czasami łatwo wskazać potencjalnego sojusznika, jednak trudno zorganizować z nim efektywną współpracę. Autochtoniczna ludność Saami zamieszkująca cztery różne kraje w obrębie koła podbiegunowego utworzyła organizacje zarządzające, które współdziałają na rzecz stworzenia ponadnarodowej polityki uznania praw tej mniejszości, zwłaszcza w zakresie używania łąk dla wypasu reniferów, kwestii bezpośrednio wpływającej na życie codzienne Saami.

Rada Saami, utworzona w roku 1956, stanowiła odpowiedź na potrzebę utrzymania więzi mimo ustanowienia granic państwowych, które rozdzieliły zamieszkującą północną Skandynawię ludność Saami, jak i promowania współpracy i zachowania praw należnych im jako ludności autochtonicznej. Rada prowadzi swą działalność na terenie zaludnionym przez Saami ponad dziesięć tysięcy lat temu, obszarze stanowiącym obecnie terytorium czterech krajów – Norwegii, Szwecji, Finlandii i Rosji (półwysep Kola).

Członkowie Rady Saami są zaangażowani w działalność krajowych organizacji wspierających tę mniejszość. Piętnaście miejsc w Radzie zostało podzielone proporcjonalnie na podstawie kryterium liczebności Saami w każdym z czterech krajów (łączna populacja Saami przekracza 100 000). Rada aktywnie wspierała utworzenie parlamentów Saami w krajach skandynawskich – w Finlandii w 1973 roku, w Norwegii w 1987 roku oraz w Szwecji w 1993 roku. Każdy parlament to niezależna, wyłaniana w sposób demokratyczny organizacja polityczna, której zadaniem są kontakty z parlamentem danego państwa w

sprawach związanych z interesami Saami. Parlamenti Saami nie mogą uchylać przepisów prawnych we własnym zakresie, więc zajmują się promocją inicjatyw na forum parlamentów krajowych.

Sukces ruchu Saami przypisać należy właściwej koordynacji posunięć swoich działaczy na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Pozwala to członkom Rady na wykorzystanie ich międzynarodowej pozycji dla budowania kapitału politycznego koniecznego do wywołania zmian legislacyjnych. Jednocześnie niewielkie grupy i organizacje wdrażają koncepcje Rady na poziomie lokalnym. Jednym z aktualnie realizowanych projektów jest przygotowanie Konwencji Nordyckiej Saami. W roku 2002 parlamenti Saami oraz rządy Norwegii, Szwecji i Finlandii powołały do życia złożoną częściowo z Saami grupę ekspertów, której zadaniem było przygotowanie do roku 2005 projektu Konwencji. Przedmiotem regulacji Konwencji będą podstawowe kwestie związane z prawem do samostanowienia i prawem do ziemi, środowiskiem naturalnym, współpracą pomiędzy państwami i parlamentami Saami, jak i ochroną dziedzictwa kulturowego. Pilnego uregulowania wymaga ponadto kwestia przygranicznego wypasu reniferów, których hodowla jest podstawowym źródłem utrzymania Saami.

Za pośrednictwem Rady Saami utworzone zostało Stałe Forum do Spraw Ludności Autochtonicznej (*Permanent Forum on Indigenous Issues*) przy Organizacji Narodów Zjednoczonych. Odegrała ona ponadto istotną rolę w powoływaniu Specjalnego Sprawozdawcy ds. Praw Człowieka Ludności Autochtonicznej (*Special Rapporteur on Human Rights for Indigenous People*) działającego w biurze Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka.

Krajowe organizacje Saami działając indywidualnie nie byłyby w stanie tak skutecznie oddziaływać na zmianę polityki w zakresie praw swej mniejszości. Dzięki aktywnej współpracy stały się znacznie bardziej wpływowymi obrońcami własnych praw, oddziałującymi na decyzje krajowych, regionalnych i międzynarodowych instytucji. Podobna współpraca może okazać się skuteczna również w innych sytuacjach, gdzie interesy grupowe lub problemy ochrony praw człowieka nie ograniczają się do terytorium jednego kraju, co w dzisiejszym świecie zdarza się coraz częściej.

Staramy się podtrzymywać dobre stosunki z rządami krajowymi, mimo, że stoimy twardo na gruncie obrony naszych praw. Dlatego prowadzimy z rządami stały, konstruktywny dialog. Gwarancją odpowiedniej pozycji w tym dialogu jest zazwyczaj właściwa informacja – staramy się o kwestiach będących przedmiotem negocjacji wiedzieć znacznie więcej, niż przedstawiciele rządu.

— Mattias Åhrén, Szef Zespołu ds. Praw Człowieka, Rada Saami

Edukacja następnych pokoleń: Współpraca z rządem w celu włączenia edukacji o prawach człowieka do programu szkół publicznych

Szkoły publiczne stanowią niezwykle ważne ogniwo w budowaniu kultury na rzecz poszanowania praw człowieka. Jedną z organizacji w Albanii współpracuje z rządem prowadząc edukację obywatelską, niezbędną w postkomunistycznej rzeczywistości.

Albańskie Centrum Praw Człowieka (ACHR) współpracuje z albańskim Ministerstwem Edukacji w celu włączenia edukacji o prawach człowieka do programu szkolnego w całym kraju. Organizacja wykorzystała okazję stworzoną przez okres transformacji, by wynegocjować z urzędnikami nowego, demokratycznego rządu wdrożenie długofalowego programu edukacyjnego, który przygotowałby młodych obywateli Albanii do świadomego uczestnictwa w demokratycznym społeczeństwie obywatelskim.

W roku 1991, po 45 latach opresyjnej i izolacjonistycznej dyktatury komunistycznej, Albania stała się w obliczu nowych, demokratycznych możliwości, choć ograniczonych odziedziczonymi problemami społecznymi i gospodarczymi oraz brakiem demokratycznej infrastruktury społecznej. Dla rozwijania nowego ustroju Albańczykom konieczny był system oświaty budujący nową mentalność społeczną oraz wspierający obywatelskie zaangażowanie.

ACHR przygotowało kompleksowy plan wprowadzenia edukacji o prawach człowieka do oficjalnego, ogólnokrajowego programu nauczania. Organizacja skorzystała z wyjątkowo sprzyjającego politycznie klimatu wczesnej transformacji ustrojowej, uzyskując dla swego projektu oficjalne zatwierdzenie albańskiego Ministerstwa Edukacji i Nauki.

ACHR rozpoczęła następnie wdrażanie projektu pilotażowego przeszkolenia dużej grupy nauczycieli, adaptując zagraniczne materiały edukacyjne i opracowując podręczniki szkolne dla każdej klasy. Utworzono pilotażowe centra szkoleniowe dla nauczycieli, w których mogli oni poznać teorię praw człowieka, ich historię i międzynarodowe mechanizmy ich egzekwowania oraz metodologię i aspekty praktyczne dydaktyki w zakresie praw człowieka.

Do końca dekady ACHR opracowało objęte oficjalnym programem materiały edukacyjne dla wszystkich grup wiekowych, utworzyło 42 centra pilotażowe, gdzie przeszkoliło tysiące nauczycieli. Doprowadziło ponadto do uwzględnienia w programie studiów na wydziałach pedagogicznych szkół wyższych dydaktyki w zakresie praw człowieka.

ACHR wypracowało ambitną wizję rozwoju dla Albanii i urzeczywistniło ją. Nowo wyłoniony rząd chciał przekonać społeczność międzynarodową o swoim zaangażowaniu w ochronę praw człowieka. Albania ratyfikowała w roku 1993 Konwencję o prawach dziecka, a ACHR umożliwiło rządowi wykazanie, że postanowienia Konwencji są w istocie wykonywane, jednocześnie zapewniając Centrum trwałą współpracę ze strony rządu. Tempo wprowadzania zmian zostało utrzymane dzięki skorzystaniu z doświadczenia i wsparcia państw demokratycznych, w tym zagranicznych ekspertów w dziedzinie edukacji.